

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра експертизи товарів та послуг

Допущено до захисту
завідувач кафедри
доц. Кунділовська Т. А.

« ____ » _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування «Експертиза
товарів та послуг»

на тему: «Експертиза та порівняльне тестування коньяків
вітчизняного виробництва»

Виконавець:

студент 69 групи
факультету міжнародної економіки
Овчар Олексій Іванович _____

Науковий керівник:

канд. техн. наук, доцент
Кунділовська Тетяна Анатоліївна _____

Одеса 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ТЕСТУВАННЯ ТОВАРІВ	5
1.1. Класифікація та асортимент коньяків.....	5
1.2. Якість та формування споживних властивостей коньяків	10
1.3. Теоретичні основи проведення порівняльного тестування товарів	18
Висновки до Розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЯКОСТІ КОНЬЯКІВ ТА МЕТОДІВ ЇХ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПОРІВНЯЛЬНОГО ТЕСТУВАННЯ.....	29
2.1. Аналіз вітчизняного ринку коньяків.....	29
2.2. Методи експертної оцінки якості коньяків	33
2.3. Визначення структури порівняльного тестування споживчих товарів.....	36
2.4. Метод комплексної оцінки споживних властивостей коньяків.....	42
2.5. Вимоги до лабораторій, що проводять порівняльне тестування товарів....	47
Висновки до Розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРТИЗА ТА ПОРІВНЯЛЬНЕ ТЕСТУВАННЯ КОНЬЯКІВ УКРАЇНИ.....	51
3.1. Розробка алгоритму проведення порівняльного тестування коньяків України.....	51
3.2. Експертиза стану пакування і маркування коньяків України.....	54

3.3. Експертиза та порівняльне тестування коньяків України.....	58
Висновки до Розділу 3.....	61
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ66

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації, інтеграції України в світовий економічний простір, інтенсивного розвитку світового ринку алкогольної продукції, посилення конкуренції з боку нових виробників перед споживачами постає питання купівлі безпечної та якісної продукції. Коньячне виробництво за своєю технологією та характеру продукції займає особливе положення у виноробній галузі. Якість коньяку залежить від багатьох факторів, серед яких важливе місце займають хімічний склад коньячних виноматеріалів, якість деревини дубу, від складу і властивостей якої залежить перебіг процесів витримки коньячних спиртів, набуття ними характерних кольору, смаку, букету, стійкість готової продукції до порушень товарного виду.

Експертні дослідження на сьогоднішній день є одним з інструментів стратегічного планування, та вдосконалення продукції, що так необхідно в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Враховуючи вищесказане, **метою** роботи є проведення експертного оцінювання та порівняльного тестування коньяків України на основі дослідження їх споживних властивостей.

Відповідно до поставленої мети слід вирішити наступні **завдання**:

- проаналізувати класифікацію коньяків;
- визначити вимоги щодо виробництва та якості коньяків України;
- дослідити ринок коньячної продукції в Україні;
- з'ясувати структуру проведення порівняльного тестування споживчих товарів;
- розробити алгоритм проведення порівняльного тестування коньяків України;
- провести експертне оцінювання коньяків за станом пакування та маркування, органолептичними та фізико-хімічними показниками якості;

- провести порівняльне тестування коньяків України за комплексом споживних властивостей.

Об'єкт дослідження – коньяки України.

Предмет дослідження – якість, споживні властивості коньяків України.

Практичне значення роботи полягає у визначенні номенклатури показників споживних властивостей з метою проведення порівняльного тестування і встановлення якості коньяків, представлених на ринку України.

Інформаційною базою дослідження є нормативна документація, наукові публікації вітчизняних вчених, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали офіційних статистичних збірників, наукова та навчальна література з заданої тематики.

Структура і обсяг роботи. Магістерська робота складається з вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 51 найменування. Робота викладена на 71 сторінці, містить 9 таблиць, 2 рисунки.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізовано підходи до класифікації коньяків в світі та Україні. Встановлено, що за класифікацією Національного міжпрофесійного Бюро коньяків кожен клас має своє позначення, яке вказується на етикетці: V.S. – коньяк витримки в дубових бочках не менше 2-х років; Superior – «якісний» коньяк з витримкою не менше 3-х років; V.S.O.P. – «дуже якісний старий» коньяк з витримкою не менше 4-х років; V.V.S.O.P. – «дуже дуже якісний старий коньяк» з витримкою не менше 5 років; X.O. (EXtra Old, франц. – Tres Vieux, Vieille Reserve) – «екстрастарий» коньяк з витримкою не менше 6 років. Для ординарних коньяків України застосовують таку класифікацію: 3 зірки – вказує на коньяк світло-солом'яного кольору, витримкою мінімум 3 роки і міцністю 40%; 4 зірки – сорти коньяку зі спиртів мінімум 4-х років витримки, міцністю від 41% і цукристістю, що не перевищує 1,5%, колір більш темний; 5 зірок – напої, вироблені з високоякісних коньячних спиртів витримкою в бочках від 5-ти років, міцністю не менше 42% і максимальною цукристістю 1,5%.

2. Визначено вимоги щодо виробництва та якості коньяків України, які регламентуються Постановою Кабінету міністрів України «Правила виробництва коньяків України» (zareєстровані в Міністерстві юстиції України 30 липня 2018 р. за № 875/32327), що набрали чинності 10.02.2019. Цим документом встановлено фізико-хімічні показники спиртів коньячних молодих, органолептичні та фізико-хімічні показники якості коньяків України.

3. Досліджено ринок коньячної продукції в Україні. Встановлено, що виробництво коньяку демонструє негативну динаміку, починаючи з 2014 року. У 2017 році спостерігалось зростання на 1,4% у зв'язку з уповільненням темпів девальвації, однак в першому півріччі 2018 року обсяги виробництва скоротилися в порівнянні аналогічним періодом минулого року. Так за 2018 рік показник виробництва становив 8,1 тис. т., що на 24 % менше показника

пікового періоду. У зв'язку з падінням купівельної спроможності спостерігається тенденція до переорієнтування українських споживачів коньяку на нижчий ціновий сегмент, зростає популярність недорогої продукції вітчизняного виробництва, 58% продукції на ринку припадає на коньяк українського виробництва. Встановлено, лідером серед українських коньяків за оцінками споживачів є ТМ «Закарпатський». Високі позиції займають коньяки ТМ «Болград», ТМ «Шустов», ТМ «Шабо».

4. З'ясовано структуру проведення порівняльного тестування споживчих товарів за такими етапами: планування досліджень, контакти з зацікавленими сторонами, фінансування тестування; встановлення рівню досліджень (національний, місцевий), відбір зразків, оформлення документації по закупленим зразкам, програма тестування. Визначено метод комплексної оцінки споживчих властивостей коньяків, який полягає в проведенні соціологічних досліджень з метою встановлення споживчих вимог до напоїв, встановленні характеристик споживчих властивостей коньяків, проведенні їх ранжування, проведенні розрахунків методами статистичної обробки результатів досліджень.

5. Розроблено алгоритм проведення порівняльного тестування коньяків України, який включає такі етапи: аналіз ринку та вибір торговельних марок, закупівля зразків продуктів, вибір місця проведення досліджень, експертна оцінка пакування та маркування, органолептичні дослідження, встановлення відповідності за фізико-хімічними показниками якості, комплексна оцінка споживчих властивостей, узагальнення результатів дослідження.

6. Проведено експертизу стану пакування та маркування коньяків України. Як свідчать результати дослідження, всі виробники виконали вимоги, передбачені Законом України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів». Інформація, нанесена на етикетку та контретикетку є повною, достовірною, доступною для споживача. Однак, всі виробники не нанесли

інформацію щодо вмісту цукру, як вимагає стандарт, проте у визначенні поживної цінності зазначили вміст вуглеводів. Незручним та недоступним є маркування коньяку «Жатон» – інформація щодо головних властивостей коньяку нанесена на прозору контретикетку, тому для того, щоб її прочитати, необхідні певні умови, відповідне освітлення, що є незручним для споживача та може бути тим фактором, що застерігатиме споживача від покупки даного коньяку.

7. За результатами органолептичних досліджень встановлено, що всі зразки коньяку України відповідають вимогам нормативної документації та інформації виробника щодо властивостей коньяку, які були нанесені на етикетку. Кращі органолептичні властивості відмічені у коньяків України ТМ «Шабо» (9,3 бали) та ТМ «Шустов» (9,2 бали). Ці зразки типові, прозорі, мають повний, насичений смак, відповідний колір, виражений букет. Зразки коньяків України мають добру якість: ТМ «Коблево» – 8,9 балів, ТМ «Жатон» – 8,7 балів, ТМ «Болград» – 8,4 бали. Всі зразки коньяків України відповідають вимогам стандарту за фізико-хімічними показниками якості.

8. За даними порівняльного тестування, яке провели відповідно до встановленого нами комплексу споживних властивостей, кращим є коньяк ТМ «Шабо» – загальна оцінка за комплексом споживних властивостей 4,54 бали, рівень якості 0,91. Коньяки ТМ «Шустов» та ТМ «Жатон» мають практично однаковий рівень якості 0,83 та 0,84 відповідно та отримали 4,15 та 4,21 бали за комплекс властивостей. Коньяк ТМ «Болград», за думкою дегустаторів, є коньяком доброї якості із загальною оцінкою 3,94 бали та рівнем якості 0,79.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про виноград та виноградне вино: Закон України № 2262-IV від 20.12.2005. – (Редакція від 11.03.2006, ВВР, 2006, № 26, ст. 214).
2. Про захист прав споживачів: Закон України № 3682-XII від 15.12.93// ВВР, 1994, № 1, ст.1. – (Редакція № 2740-VIII від 06.06.2019, ВВР, 2019, № 28, ст. 116).
3. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України редакція від 05.07.2017 № 771/97-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр>.
4. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів: Закон України № 2639-VIII від 06.12.2018 // Відомості Верховної Ради, 2019, № 7, ст. 41.
5. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Документ 984_011. (Прийняття від 01.09.2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/984_011.
6. Проект наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Правил виробництва коньяків України» від 12 квітня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/ua/npa/proekt-nakazu-ministerstva-agrarnoi-politiki-ta-prodovolstva-ukraini-pro-zatverdzhennya-pravil-virobnitstva-konyakiv-ukraini>.
7. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання вітчизняної сировини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH7A700A.html

8. 2008 року щодо спільної організації ринку вина, та яким вносяться зміни до Регламентів (ЄС) № 1439/1999, (ЄС) № 1782/2003, (ЄС) № 1290/2005, (ЄС) № 3/2008 та відміняються Регламенти (ЄС) № 2392/86 та (ЄС) № 1493/1999 підготовлено на виконання [Електронний ресурс] – Режим доступу: minagro.gov.ua/.

9. ДСТУ 4700:2006 Коньяки України. Технічні умови. – К.: Держспожив стандарт України, 2007. – 12 с. 4

10. Вино и алкогольные напитки. Директивы и регламенты Европейского Союза / А. Панасюк, Г. Фомин, И. Коровкин, М. Мишина. – М. : Издательство стандартов, 2000. – 616 с.

11. Вытовтов А. А. Теоретические и практические основы органолептического анализа продуктов питания: учеб. Пособие / А. А. Вытовтов. – СПб.: ГИОРД, 2010. – 232 с.

12. Дуборасова Т. Ю. Сенсорный анализ продуктов. Дегустация вин: учебное пособие / Т. Ю. Дуборасова. – М.: Издательско-книготорговый центр «Маркетинг», 2001. – 184 с.

13. Кантере В. М., Матисон В. А., Фоменко М. А. Сенсорный анализ продуктов питания : монография. – М. : Типография РАСХН, 2003. – 400 с.

14. Косюра В. Т., Донченко Л. В., Надыкта В. Д. Основы виноделия. – М. : ДеЛи принт, 2004. – 440 с.

15. Методы технохимического контроля в виноделии / Под ред. д-ра техн. наук В. Г. Гержиковой. – Симферополь: Таврида, 2002. – 258 с.

16. Николаева М.А. Идентификация и обнаружение фальсификации продовольственных товаров: учебное пособие / Николаева М.А., Положишникова М.А. – М.: ИД «ФОРУМ» : ИНФРА-М, 2009. – 464 с.

17. Основы виноделия : учеб. пособие для СПО / Л. В. Донченко, В. Д. Надыкта, В. Т. Косюра. – 2-е изд., испр. И доп. – М. : Издательство Юрайт, 2018. – 422 с.

18. Основи експертизи продовольчих товарів: навч. посіб. / В.Д. Малигіна, Л.Д. Титаренко, Л.В. Породіна, Г.О. Лихоніна, Н.Т. Лазарева, О.Ю. Холодова . – К. : Кондор, 2009. – 296 с.
19. Поздняковский В. М. Экспертиза напитков. Качество и безопасность / В. М. Поздняковский, В. А. Помозова, Т. Ф. Киселева. – Новосибирск: Сибирское университетское издательство, 2007. – 407 с.
20. Скурихин С.М. Химия коньяка и бренди. — М.: ДеЛи Принт, 2005. — 296 с.
21. Андрощук Г., Афян А. Інститут географічних зазначень в Угоді про асоціацію між Україною і Європейським Союзом: економіко-правовий аспект / Г. Андрощук, А. Афян // Теорія і практика інтелектуальної власності, 2014. – № 6. – С. 48-59.
22. Зубовский Д.К. Экспертиза качества коньяка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <<http://www.orelgiet.ru/monah/134.z.pdf>>. 8
23. Кузнецова Н. О. Особливості ідентифікації і фальсифікації коньяків / Н. О. Кузнецова, О. П. Юдічева // Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів : матеріали I міжнародної наук. практ. інтернет-конф., (м. Полтава, 18–20 берез. 2014 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2014. – 273 с. С. 89-92.
24. Луканин А.С. Украинское вино с импортным привкусом // Напитки. Технологии и инновации. – К.:ЧП Полиграфинтер, 2014. – № 3. – С. 25-28.
25. Луканин О. С., Сидоренко О. М. Критерії визначення віку коньячних спиртів // Вісник аграрної науки, жовтень 2016. – С. 51-60.
26. Оносова І. А., Агішев Д. В. Маркерний метод в ідентифікації віку коньяку / І. А. Оносова, Д. В. Агішев // Товарознавство та інновації. Вип. 4. – 2012. – С. 263-268.
27. Офіленко Н. О., Безсмертний Є. О. Вивчення показників якості коньяків вітчизняного і закордонного виробництва // С. 171-174.

28. Оселедцева И. В. Использование сенсорного профильного метода анализа для оценки качества коньячной продукции / И. В. Оселедцева, Т. И. Гугучкина // Виноделие и виноградарство. – 2013. - № 6. – С. 16-21.

29. Селютіна Г. А. Визначення шкідливих домішок к коньяку вітчизняного та зарубіжного виробництва / Г. А. Селютіна, І. Ф. Овчіннікова, Т. В. Щербакова // Прогресивні техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі. – 2009. – Вип. 1. – С. 523-530.

30. Соснина О. Ю. Сравнительная характеристика качества коньяка пятизвездочного / О. Ю. Соснина, А. Ю. Двоглазова, Ю. А. Голубева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://min.usaca.ru/uploads/article/attachment/1896/pdf>.

31. Техно-хімічний контроль виноробства / В.В. Загоруйко, В.А. Гержикова, О.В. Остроухова, Н.О. Анікіна // Харчова і переробна промисловість. – 2009. - № 6. – С. 29-30.

32. ДП Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент), Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uipv.org.

33. Зустріч з експертами Проекту ЄС «Підтримка розвитку системи географічних зазначень в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.naas.gov.ua/news/?ELEMENT_ID=3809.

34. Сравнительное тестирование товаров и услуг для потребителей / В. Безрукий, К. Моритц, Х. Вильнат, П. Павличенко, К. Максименко, Н. Бородачева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consumerinfo.org.ua/upload/iblock/158/ComparativeTestingBroshure.pdf/>.

35. Проект ЄС-ПРООН «Спільнота споживачів та громадські об'єднання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.consumerinfo.org.ua/spasia.net>.

36. Всеукраїнський портал споживчої інформації : Портал споживача. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.consumerinfo.org.ua>.

37. Довідник споживача : Центр експертизи «Тест» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.test.org.ua>.
38. Rapid Alert System for non-found dangerous products (Система швидкого оповіщення споживачів про небезпечні товари і послуги на ринку) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www/ec.europa.eu/consumers](http://www.ec.europa.eu/consumers).
39. Citizens Advice the charity for your community (Асоціація споживачів Великобританії) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.citizensadvice.org.uk>.
40. STIFTUNG WARENTEST (Інститут споживачів Німеччини) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stiftung-warentest.de>.
41. Medventa och sakra Konsument (Свідомі та безпечні споживачі: Асоціація споживачів Швеції) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www/kjnsumentenverket.se](http://www.kjnsumentenverket.se).
42. Global Research and Testing in the Consumer Interest [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.international-testing.org>.
43. Maeda T., Okada M., Mara T. Hair luster measured by color image analysis // *Cosmetic & Toiletries*, 1992. - № 107 (2). – P. 53-59.
44. Ринок алкогольної продукції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rating.zone/rynok-alkoholnoi-produktsii/>
45. Аналіз ринку коньяку України. 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/obzor-rynka-konyaka-ukrainy-2018-god>
46. Аналіз ринку коньяку України. 2019 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-konyaka-ukrainy-2019-god>.
47. Якому коньяку надають перевагу українці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agoreview.com/news/yakomu-konyaku-nadayut-perevahu-ukrayinci-0>

48. Виробників коньяків в Україні зобов'язали використовувати вітчизняну сировину [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/news/9310-virobnikiv-konyakiv-v-ukrayini-zabovuyazali-vikoristovuvati-vitchiznyanu-sirovinu>.

49. «Укрвинпром» назвав найкращі вина та коньяки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/10/20/641797/>

50. International Code of Enological Practice [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oiv.int/public/medails/5119/code-2017-en.pdf

51. Global status report on alcohol and health [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [2018http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/274603/9789241565639-eng.pdf?ua=1](http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/274603/9789241565639-eng.pdf?ua=1).